

Olje- og energidepartementet

Postmottak@oed.dep.no

Vår dato:	15. desember 2023
Deres dato:	12. oktober 2023
Vår referanse:	POL/JN/-
Deres referanse:	23/1965

Strømprisutvalgets rapport – høring.

NHO Mat og Drikke viser Olje- og energidepartementets brev datert 12. oktober 2023 med høring av Strømprisutvalgets rapport «Balansekunst», og oversender med dette vår uttalelse.

NHO Mat og Drikke er tilsluttet Næringslivets Hovedorganisasjon, og vi stiller oss bak NHOs høringssuttalelse datert 15. oktober 2023 når det gjelder behovet for mer kraft og utbygging av kraftnettet. På lengre sikt vil dette være de viktigste tiltakene for å sikre lavere og mer stabile strømpriser, samt at dette vil bidra til økt forsyningssikkerhet. Ut over dette ønsker vi også å vise til Norsk Industris høringssuttalelse datert 11. desember 2023, som går nærmere inn på behovet for å ytterligere utrede mulige tiltak samt momenter som er utelatt eller lite diskutert i Strømprisutvalgets rapport.

Situasjonen i mat- og drikkenæringen.

Lave og forutsigbare strømpriser har vært en sentral rammebetingelse for norsk næringsliv i en årrekke. Tilgangen på rimelig kraft har frem til nå vært ett av få kostnadmessige fortrinn for norske bedrifter i et land med generelt høyt øvrig pris- og lønnsnivå og lange transportavstander. Norge har hatt og har fortsatt gode forutsetninger for en høy produksjon av klimavennlig og fornybar kraft. Dette har over tid gjort kraftproduksjon lønnsomt for kraftselskapene, samtidig som det har gitt norske forbrukere og bedrifter lave strømpriser. Med et vedvarende høyere prisnivå er fortrinnet knyttet til tilgangen på rimelig energi i stor grad blitt borte.

Mat- og drikkenæringen er en strømintensiv næring som produserer og bearbeider biologiske råvarer i form av planter og dyr for konsum. Næringen har lange verdikjeder hvor det enkelte ledd må ha kontinuerlig drift for å ivareta verdien på råvarer og produkter. Det er dermed ikke mulig på kort sikt for mat- og drikkebedriftene å tilpasse produksjonen gjennom å midlertidig stanse eller tilpasse driften ved anleggene i tråd med et varierende prisbilde på energi, slik vi har sett eksempler på i andre industrigrener. Eksempelvis kan ikke slaktning av husdyr utsettes, eller kjøle- og fryselaagre slås av, når strømprisene er høye. Videre spiller matproduksjonen en helt vesentlig rolle i arbeidet med totalberedskap og forsyningssikkerheten på matområdet, som understreker viktigheten av en kontinuerlig produksjon.

Siden starten på energikrisen høsten 2021 har prisen på strøm vært svært høy sammenlignet med de historiske nivåene man har vært vant til, med pristopper på over 500 øre/kWh for enkelte måneder. Konsekvensene av de høye strømprisene har til tider vært uholdbare for mange bedrifter i mat- og drikkenæringen, som er helt avhengige av strøm som innsatsfaktor i produksjonen. Også bedrifter som er mindre strømintensive har blitt påvirket, fordi prisene til tider har vært ekstraordinært høye. En stor andel av bedriftene i næringsmiddelindustrien har dermed de siste årene måtte bruke en vesentlig større del av driftskostnadene på strøm. Dette påvirker både lønnsomheten og investeringsviljen i industrien. Dersom situasjonen vedvarer vil det føre til tapt konkurransekraft overfor utlandet, samt at planlagte investeringer blir satt på vent eller avlyst. De langsiktige effektene kan bli betydelige strukturendringer i næringen, på

bekostning av andre politiske mål. Det er vanskelig å se for seg et annet utfall enn at det økte kostnadspresset på mat- og drikkebedriftene, gjennom et vedvarende høyt prisnivå på strøm, over tid helt eller delvis må veltes over på forbrukerne.

Et av de største problemene er svært ulik strømpris i de ulike prissonene for strøm i Norge. Dette gir en meget uheldig konkurransevridende effekt som påvirker rammevilkårene til aktørene i næringslivet og også næringsmiddelindustrien. Disse bedriftene har i stor grad bearbeiding og salg i Norge, samtidig som de henter norske og internasjonale råvarer og andre innsatsfaktorer. De store prisforskjellene mellom strømsoneene gjør at enkelte bedrifter har fått helt andre rammevilkår enn konkurrerende bedrifter i andre deler av landet. Forbrukerne forventer like matpriser i hele landet, enten man er bosatt i Tromsø eller Kristiansand. Når strømprisen og dermed kostnadene til produsentene er så ulike, gir dette store utfordringer for bedriftene som i utgangspunktet konkurrerer i det samme, prissensitive, markedet. Konsekvensene vil over tid være at bedrifter vurderer å flytte produksjon enten til en annen del av landet, eller i verste fall til utlandet. Dette vil føre til tap av arbeidsplasser og verdiskaping i Norge.

Utvalgets anbefalinger.

Utvalget finner at tiltak for forbedring av markedene og økt prissikring ikke vil gi et vesentlig lavere prisnivå eller sikre at prisene er konkurransedyktige. De tiltakene som kan gi lavere prisnivå, både i engrosmarkedet og i sluttbrukermarkedet, mener utvalget krever større regulatoriske omlegginger som kan ha negative konsekvenser for kraftsystemet og forsyningssikkerheten. Utvalget mener videre at omfordelingstiltak helst bør gjøres i sluttbrukermarkedet, men samtidig at støttetiltak i sluttbrukermarkedet har negative virkninger og må vurderes mot felleseuropeiske statsstøtteregler.

NHO Mat og Drikkes vurderinger.

NHO Mat og Drikke stiller seg bak Norsk Industris vurdering hvor det påpekes at drøftingen av ulike tiltak og virkemiddel i rapporten tar utgangspunkt i et perfekt kraftmarked, og dermed overser at energisektoren har som oppgave å bidra til å oppfylle også andre samfunns mål. Når det tas utgangspunkt i et perfekt marked uten samfunns mål for hvordan markedet skal utformes, fører det nødvendigvis til konklusjonen om at alle inngrep har samfunnsøkonomiske kostnader. Drøftingen av enkelttiltak er dermed begrenset til å lete etter markedsimperfeksjoner og hva som skal til for å fjerne eller kompensere for dem.

I realiteten er energisektoren politisk styrt og markedet sterkt lovregulert, ut ifra også andre samfunnshensyn enn kraftmarkedet alene. De fleste medlemslandene i EU bruker stadig mer inngripende reguleringer og detaljstyring av sektoren. Investeringer i ny energiproduksjon er politisk styrt med hensyn til valg av teknologi og volum.

NHO Mat og Drikke mener derfor at utredningen fra Strømprisutvalget er lite nyttig som underlag for politiske beslutninger, når den ikke i et bredere perspektiv drøfter positive og negative sider ved tiltak som kan bidra til lavere strømpriser på kort og mellomlang sikt. De ødeleggende konsekvensene for næringer som er bygget opp rundt tilgang til rikelig og rimelig kraft i en situasjon med høyere og mer volatile priser er ikke nærmere utredet i rapporten. Heller ikke konsekvensene av store prisforskjeller mellom strømsoneene, som har ødeleggende konkurransevridende effekt på bedrifter som omsetter sine produkter i hjemmemarkedet, er tydelig utredet.

NHO Mat og Drikke mener derfor at det raskt må gjøres en bredere konsekvensutredning samt utredning av ytterligere tiltak som kan være aktuelle for å sikre lavere strømpriser, slik at det blir en reell mulighet til å veie fordeler mot ulemper i en politisk kontekst. Eksempler på forhold som kan være aktuelle å nærmere kartlegge er:

- Konsekvensene for næringsutvikling og næringsstruktur i en situasjon med vedvarende høye kraftpriser i Norge.
- Å styre flaskehalsinntektene mer direkte mot utbygging av strømmettet for å utjevne prisforskjeller.

- Utnytte kapasiteten i nettet i større grad, ved å akseptere en noe større risiko ved å holde mindre kapasitet tilbake for beredskap.
- En italiensk løsning med felles nasjonal pris til forbruker selv om prisene er ulike i engrosmarkedet mellom prisområder, som påpekt av Norsk Industri.
- Midlertidige beredskapstiltak overfor næringslivet dersom en ny strømkriser skulle inntreffe på et senere tidspunkt.
- Legge til rette for bedre fastprisavtaler som gir muligheten til kortere bindingstid og som i større grad hensyntar en fleksibel forbruksprofil.

NHO Mat og Drikke viser til ovenstående, og står naturligvis til disposisjon dersom departementet ønsker en utdypning av våre vurderinger.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Terje Sletnes
Direktør for analyse og politikk